

Opinnäytetyö AMK

Kätilökoulutus

2023

Véra Koskinen & Reetta Suuniitty

Kuuntele ja kohtaa – seksuaalinen häirintä puheeksi

– Posterit vanhemmille

Opinnäytetyö AMK | Tiivistelmä

Turun ammattikorkeakoulu

Kätilökoulutus

2023 | 32 sivua

Véra Koskinen & Reetta Suuniitty

Kuuntele ja kohtaa – seksuaalinen häirintä puheeksi

- Posterit vanhemmille

Seksuaalisuus kuuluu jokaisen ihmisen elämään ja on mukana koko elämän ajan. Kuitenkin ulkopuolelta vaikuttavat tekijät muokkaavat jokaisen omaa käsitystä seksuaalisuudesta. Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan toisen ihmisen koskemattomuutta luomalla uhkaava, halventava, vihamielinen, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.

Seksuaalinen häirintä näyttäytyy nuorten keskuudessa eri tavoin. Harvemmin häirintä tulee aikuisten tietoon, koska nuoret voivat vähätellä tai hävetä tilannetta tai pelätä kertoa aikuiselle.

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena opinnäytetyönä. Tarkoituksena oli tuottaa posterit nuorten vanhemmille seksuaalisesta häirinnästä. Opinnäytetyön toimeksiantajana toimi Turun ammattikorkeakoulun koordinoima kansainvälinen SHEHAP-hanke (09/2020-08/2023). Tavoitteena on lisätä vanhempien sekä nuorten tietoutta seksuaalisesta häirinnästä. Rohkaista vanhempia ottamaan seksuaalinen häirintä puheeksi kotona sekä tukemaan seksuaalista häirintää kokenutta nuorta. Tavoitteena on myös rohkaista nuoria puhumaan seksuaalisesta häirinnästä.

Asiasanat:

Seksuaalinen häirintä, puhe seksuaalisesta häirinnästä, seksuaalioikeudet, seksuaalikasvatus

Bachelor's Thesis | Abstract

Turku University of Applied Sciences

Midwifery

2023 | 32 pages

Véra Koskinen & Reetta Suuniitty

Listen and confront – sexual harassment in speech

- Poster for parents

Sexuality is a part of every person's life and it is involved throughout life. External factors shape everyone's own perception of sexuality. Sexual harassment means unwanted behavior that violating another person's integrity creating a threatening, degrading, hostile, showy or distressing atmosphere.

Sexual harassment manifests itself in different ways among young people. Less often harassment becomes known to adults because young people can belittle or be ashamed of the situation or be afraid to tell an adult.

This thesis was functionally executed. The purpose was to produce a poster for the parents of young people for sexual harassment. This thesis was commissioned by the international SHEHAP project (09/2020-08/2023) coordinated by Turku University of Applied Sciences. The aim of the thesis is to increase young people's and parents' awareness of sexual harassment. Encourage parents to bring up sexual harassment at home and support young who has experienced sexual harassment. The aim is also to encourage young people to talk about sexual harassment.

Keywords:

Sexual harassment, talk about sexual harassment, sexual rights, sexual education

Sisältö

1 Johdanto	5
2 Seksuaalisuus määritelmänä	7
3 Seksuaalinen häirintä	8
3.1 Seksuaalinen häirintä määritelmänä	8
3.2 Seksuaalisen häirinnän muodot	9
3.3 Seksuaalisen häirinnän yleisyys nuorten keskuudessa	10
4 Nuoren oireilu sekä löydökset	13
5 Nuoren tukeminen sekä puheeksi otto	15
6 Tarkoitus ja tavoite	18
7 Opinnäytetyön menetelmä	19
8 Posterin toteutus	21
9 Eettisyys ja luotettavuus	23
10 Pohdinta	25
Lähteet	29

1 Johdanto

Tämä opinnäytetyö käsittelee seksuaalista häirintää ja sen ilmentymistä nuorten keskuudessa. Nuoret voivat kokea seksuaalista häirintää esimerkiksi oman ikäisten sekä aikuisten toimesta. Seksuaalista häirintää voi olla esimerkiksi ulkonäön kommentointi, seksuaalissävytteiset viestit ja epätoivottu fyysinen koskettaminen. Häirintää esiintyy niin verkossa sosiaalisessa mediassa kuin myös kasvotusten. Aihe valikoitui opinnäytetyön teemaksi, koska se on tärkeä ja vakava. Seksuaalisesta häirinnästä tulee keskustella avoimesti ja sitä tulee tuoda ilmi. Aihe on myös ajankohtainen, sillä siitä on ollut lähivuosina useampi kampanjakin kuten #ChildrenToo, #MeToo, #Respect ja #Häirinnästävapaa. Kaikkien näiden kampanjoiden tarkoituksena on taistella seksuaalista häirintää vastaan.

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa posterit nuorten vanhemmille seksuaalisesta häirinnästä. Posterin tarkoituksena on kertoa vanhemmille mitä seksuaalinen häirintä on, miten vanhemmat voivat ottaa puheeksi seksuaalisen häirinnän nuoren kanssa ja tarjota neuvoja sekä opastaa, kuinka he voivat tukea nuorta, joka on kohdannut seksuaalista häirintää.

Tavoitteena on lisätä vanhempien sekä nuorten tietoutta seksuaalisesta häirinnästä. Rohkaista vanhempia ottamaan seksuaalinen häirintä puheeksi kotona sekä tukemaan seksuaalista häirintää kokenutta nuorta. Tavoitteena on myös rohkaista nuoria puhumaan seksuaalisesta häirinnästä.

Turun ammattikorkeakoulun koordinoima kansainvälinen SHEHAP-hanke (Prevention of Sexual Harassment in Secondary Schools) (09/2020-08/2023) oli tämän opinnäytetyön. Hankkeen tarkoituksena oli parantaa seksuaalista häirintää koskevia oppimateriaaleja ja lisätä yleistä tietoisuutta seksuaalisesta häirinnästä. (Turun ammattikorkeakoulu 2020.)

Nuoreksi määritellään Suomen nuorisolaissa alle 29-vuotiaat henkilöt (Nuorisolaki 1285/2016). Tässä opinnäytetyössä on nuoren määritelmä rajattu

12-16-vuotiaisiin, koska toimeksiantona oli tuottaa yläkouluihin seksuaalikasvatuksen opetusmateriaalia.

2 Seksuaalisuus määritelmänä

Jokaisella nuorella on vapaus itse määritellä, mitä seksuaalisuus heille merkitsee. WHO eli maailman terveysjärjestö määrittelee seksuaalisuuteen kuuluvaksi muun muassa sukupuolen, sukupuoli-identiteetin, seksuaalisen suuntautumisen, intiimiyden sekä lisääntymisen. Seksuaalisuus koetaan ja ilmaistaan mm. asenteina, arvoina, rooleina, käytänteinä ja ihmissuhteina. (WHO 2006.) Seksuaalisuus kuuluu jokaisen ihmisen elämän vaiheisiin (Terveyskylä n.d.) Perhe, kulttuuri ja uskonnollinen tausta voivat muokata ihmisen seksuaalisuutta. Ihmisen poliittiset -, historialliset- ja hengelliset tekijät sekä toisilta ihmisiltä saatu palaute ja omat kokemukset voivat vaikuttaa seksuaalisuuteen. (Terveyskylä 2021.)

Ihmisten seksuaalisuus lapsesta aikuisuuteen on monivaiheinen matka. Seksuaalisuus elämän aikana määrittää aikuisuudessa suhdetta omaan kehoon ja seksuaalisuuteen. Seksuaalisuus myös heijastuu parisuhteisiin sekä kykyyn nauttia seksuaalisuudesta. Myös pienten lasten seksuaalisuus on erilaista verrattuna aikuisten seksuaalisuuteen. (Väestöliitto n.d. a.) Lapsen seksuaalisuus on omaan kehoon tutustumista, turvataitojen opettelua, tunteiden käsittelyä ja ihastumista sekä oppimista oman kehon huolehtimisesta (Väestöliitto n.d. b.).

3 Seksuaalinen häirintä

3.1 Seksuaalinen häirintä määritelmänä

Seksuaalinen häirintä on yksi vallan muoto, joka tapahtuu sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Jotkin seksuaaliseksi häirinnäksi luokitellut asiat ovat tekoja, jotka ovat rikokseksi määriteltyjä. Mikäli seksuaaliset eleet, puheet, pyynnöt, huomautukset tai kysymykset kohdistuvat suojaikärajan alittavaan henkilöön, voi seksuaalisen hyväksikäytön tunnusmerkit täytyä. (Väestöliitto 2018.) Vasta vuonna 2014 seksuaalisesta ahdistelusta on tullut rikos (THL n.d.).

Tasa-arvolaisissa seksuaalinen häirintä on määritelty seuraavalla tavalla:

”Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa sanallista, sanatonta, fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri.” (Tasa-arvolaki 8.8.1986/609, 7.) Seksuaalista häirintää kuvataan tasa-arvolaisissa syrjintänä (Tasa-arvolaki 8.8.1986/609, 7). Häirintä, joka tapahtuu fyysisellä kosketuksella, täyttää useimmiten häirinnän merkit, mutta seksuaalisen häirinnän ja väkivallan raja ei ole tarkka ja käsitteet voivat mennä myös päällekkäin. Häirintää voi olla toistuvasti, jolloin ahdistelua on jatkuvasti. Tällä tavoin mahdollista uhria voidaan johdatella myös seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Häirintä voi olla kuitenkin myös vain yksittäinen teko. (Halme ym. 2018.)

Kaikilla on oikeus seksuaaliseen koskemattomuuteen. Suomen laissa on kuitenkin erikseen asetettu seksuaalinen suojaikäraja, joka on 16 vuotta. Erikseen on määritelty perhepiirissä tapahtuvan seksuaalisen hyväksikäytön suojaikäraja, joka on 18 vuotta. Tämä tarkoittaa, että mikäli seksuaalinen hyväksikäyttö kohdistuu alle 16-vuotiaaseen tai perhepiirissä alle 18-vuotiaaseen henkilöön, on automaattisesti kyseessä rikos. (Tiitinen 2022). Tasa-arvolain mukaan seksuaalinen häirintä sekä sukupuoleen liittyvä häirintä on kielletty oppilaitoksissa. Valitettavasti oppilaitosten vastuu alkaa vasta, kun

yksittäinen häirintätapaus on saapunut vastuullisen edustajan tietoon. Tällöin jos oppilaitos tai muu yhteisö ei ryhdy toimiin häirinnän poistamiseksi, syyllistyy se tasa-arvolaisissa kiellettyyn syrjintään. (Tasa-arvovaltuutettu n.d. a.)

Suomen rikoslakiin on tullut muutos koskien seksuaalista ahdistelua, joka on astunut voimaan 1.1.2023. Uutena lisäyksenä se, että koskettelun ja muun fyysisen kanssakäymisen lisäksi rangaistuksen voi saada kuvista tai videoista missä sisältönä on paljastelua tai muuta vakavuudeltaan rinnastettavissa kosketteluun. Kyseisestä teosta voidaan rangaistuksena antaa sakot tai enintään puoli vuotta vankeutta. (Rikoslaki 1889/39.) Suomen rikoslaki suojaa lapsen fyysistä sekä psyykkistä kehitystä. Tällä on pyritty kieltämään lapsen elämäkokemattomuuden sekä kehittymättömyyden hyväksikäyttö. Tällöin lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä harjoittanut henkilö ei voi vedota lapsen seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen. Lapsella oleva oikeus suojeluun voittaa. (THL 2023, a.)

3.2 Seksuaalisen häirinnän muodot

Seksuaalinen häirintä ilmenee mm. kaksimielisenä tai vihjailevana puheena sekä vitseinä kohdistuen esimerkiksi vartaloon tai pukeutumiseen. Myös vihjailevat ilmeet, eleet sekä huomautukset luetaan häirinnäksi, kun ne eivät ole toivottuja. (Halme ym. 2018.) Puhe, jossa uhkaillaan käyttäjä toista henkilöä seksuaalisesti hyväksi luvatta, on häirintää, vaikka kertoja olisi uhkailun tarkoittanut vitsiksi. Härskit yksityiselämää koskevat kysymykset ja huomautukset lukeutuvat myös seksuaalisen häirinnän piiriin. Puhekielessä helposti vitsiksi naamioidaan sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset. (Tasa-arvovaltuutettu n.d. a.) Seksuaalista häirintää on myös tilanne, jossa häiritsijä esittelee paljasta vartaloaan tai masturboi toisen nähden, ilman vastaanottajan suostumusta. Myös luvatta lähetetyt kuvat alastomasta vartalostaan tai tällaisten kuvien pyytäminen on häirintää. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2023.) Hämeen Sanomien artikkelissa nuoret ovat kertoneet, että seksuaalinen häirintä on lähes päivittäistä. Miehet saattavat lähettää genitaalialueistaan kuvia. Myös

huutelemista, ilman lupaa koskettelemista, väkivaltaa, bussissa viereen tunkemista ja ahdistelevien sanojen sanomista tapahtuu ja ne ovat nuorille arkipäivää, jolloin se ei heitä hetkauta. (Natunen 2022.)

Valitettavasti myös sukupuoleen perustuvaa häirintää on olemassa. Tähän lukeutuu esimerkiksi yleisesti halventava sekä alentava puhe jostakin sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta. (Tasa-arvovaltuutettu n.d. b.) Nykypäivänä kun lähes jokaisella on pääsy vaivattomasti erilaisiin sosiaaliin medioihin ja viestintäpalveluihin, on internetissä esiintyvä seksuaalinen häirintä yleisempää. Tätä tapahtuu esimerkiksi eri kanavien kautta lähetetyissä viesteissä sekä soitoissa. (Halme 2018.)

Seksuaalinen häirintä on aikuisten toimesta helppo naamioda välittämiseksi, huolenpidoksi tai jopa opetukseksi. Nuori, joka tarvitsee arvostusta sekä huomiota aikuiselta on usein vaarassa joutua hyväksikäytön uhriksi. Usein alaikäisellä ei ole valmiuksia arvioida aikuisen ihmisen motiiveja tai luotettavuutta. Aikuinen voi manipuloida nuorta tarjoamalla hänelle kaipaamaansa asiaa. Tämä voi olla esimerkiksi huomiota, ihailua, aikaa tai konkreettisia tuotteita kuten ruokaa tai tavaraa. Aikuinen pyrkii saamaan nuoren luottamuksen ja nuorelle tunteen, että hänestä välitetään ja hän on merkityksellinen. Tekijän on helppo manipuloida nuorta vetoamalla kokemukseen, luotettavuuteen tai jopa tekijän yksinäisyyteen. Usein häirintä alkaa pienistä eleistä kuten normaaleista kosketuksista esimerkiksi olkapäälle. Kun nuori ymmärtää tulleensa hyväksikäytetyksi, saattaa tämä ruveta pelkäämään aikuisen tarjoamaa turvallisuutta. (Väestöliitto 2019.)

3.3 Seksuaalisen häirinnän yleisyys nuorten keskuudessa

THL eli Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteuttaa joka toinen vuosi kouluterveyskyselyn. Tietojen kerääminen tapahtuu peruskoulun 4. ja 5. luokan oppilailta ja heidän huoltajiltansa, peruskoulun 8. ja 9. luokan oppilailta, lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. luokan oppilailta. Kyselyn tarkoituksena on käyttää tuloksia oppilaitoksissa hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kunnat ja valtio voivat käyttää tuloksia esimerkiksi lastensuojelun parantamiseen. (THL 2023, b.)

Vuoden 2017 kouluterveyskyselyn yhteenvedossa seksuaalisesta häirinnästä on otettu edellä mainitut luokat. 2019 vuoden tuloksissa perusopetuksen 4. ja 5. luokan tuloksia ei ole. Viime vuosien kouluterveyskyselyjen mukaan seksuaalinen häirintä on yleistymässä. Tytöt kokevat poikia enemmän seksuaalista häirintää. Vuonna 2019 kouluterveyskyselystä selviää, että 8. ja 9. luokkalaisista, lukiolaisista ja ammattioppilaitoksessa opiskelevista tytöistä 32,3-33,7 prosenttia on kokenut seksuaalista häirintää. Samoissa ryhmissä 5,9-8,2 prosenttia pojista on kokenut seksuaalista häirintää. (THL 2022.) Vuoden 2023 kouluterveyskyselyssä selviää, että samoissa ryhmissä 45,0-49,1 prosenttia tytöistä on kokenut seksuaalista häirintää, kun taas pojat ovat kokeneet kyselyn mukaan 8,1-11,8 prosenttia. Viimeisen 4 vuoden aikana seksuaalinen häirintä on yleistynyt ja useampi nuori, niin tyttö kuin poikakin on joutunut seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Kyselyn mukaan eniten nuoret kokevat seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä. Vähiten nuoret kokevat seksuaalista häirintää koulussa. (THL 2023, c.)

Kalajokiseutu sanomalehden artikkelissa nuoret kertovat, että sosiaalisessa mediassa seksuaalinen häirintä on yhtä yleistä kuin kiusaaminen. Nuoret myös kertovat, että jos ei ole sosiaalisessa mediassa kovin aktiivinen niin vihjailevia ehdotuksia ja kuvia tulee vähemmän. Nuoret eivät ole harkinneet tehdä rikosilmoituksen tekoa, koska se koetaan isoksi työksi, eikä siitä kuitenkaan tule seuraamuksia ahdistelijalle. Nuoret kertovat myös, että ”Veropetoksesta saa kovemman tuomion kuin raiskauksesta. Ei meillä ole mitään valtaa siihen.” (Tiitto 2023.)

Heikko tukiverkosto sekä turvallisten aikuisten puuttuminen lähipiiristä lisää tarvetta turvautua ja kiintyä tuntemattomiin henkilöihin, jolloin riski hyväksikäytölle on luontaisesti suurempi (Väestöliitto 2019). Seksuaalinen häirintä on nuorille jokseenkin tuttua. Aikuisten, opettajien ja muiden nuorten tulee opastaa nuoria sosiaalisista rakenteista, jotka saattavat olla heille itselleenkin vieraita. Laiminlyödyt tai ilman riittävää huolenpitoa vaille jääneet

nuoret ovat alttiimpia seksuaaliselle häirinnälle. Ennalta ehkäisyssä tarvitaan kokonaisvaltaista ja ikätasoon sopivaa seksuaalikasvatusta, ottaen huomioon, että verkko on yksi nuorten kasvuympäristöstä, jossa voi harrastaa, luoda ja ylläpitää sosiaalisia suhteita. Ainoa riski seksuaaliselle häirinnälle ei ole se, että nuori joutuisi aikuisten ihmisten seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Myös nuorten julkaisuja sosiaalisessa mediassa ja ikätovereille keskinäistä ”sexting”-viestittelyä eli nuorten toisilleen lähettelemiä vihjailevia viestejä, kuvia tai emojeita on pidetty huolestuttavana. Nuoret seksualisoivat itseään verkossa ja se on korvannut uhkaavien aikuisten tekemät houkutukset seksuaaliselle häirinnälle. (Nieminen ym. n.d.)

4 Nuoren oireilu sekä löydökset

On selvitetty, ettei verkkoympäristössä tapahtuvan hyväksikäytön sekä fyysisen hyväksikäytön haitat tai oireet juurikaan eroa toisistaan. Oireiden voimakkuus sekä laatu ovat verrattavissa toisiinsa, riippumatta hyväksikäytön tapahtumaympäristöstä. (Nikkola & Tupola 2023.) Teko tai viesti, jonka nuori kohtaa voi olla pieni tai yksittäinen. Tästä huolimatta siitä saattaa olla suurta haittaa nuoren kehitykselle. Mikäli ennestään tuttu ja turvallinen henkilö pyytääkin vihjailevia viestejä, asettaa hän nuoren tilanteeseen, jossa tulee uudelleen arvioida henkilön luotettavuus ja turvallisuus. Nuori voi tällaisen kohtaamisen jälkeen alkaa pelätä samantyyppisiä henkilöitä tai esimerkiksi ruveta välttämään kohtaamisia saman ikäisten henkilöiden kanssa. Pahimmassa tapauksessa nuori saattaa pelätä avata saamiaan viestejään. (Väestöliitto 2019.)

Lapsen tai nuoren seksuaalisen hyväksikäytön fyysisiä merkkejä löydetään harvoin. Tämä johtuu usein seksuaalisen hyväksikäytön tai häirinnän muodosta. Puheet, viestit ja soitot eivät jätä fyysisiä todisteita uhrin kehoon. Myös fyysisen hyväksikäytön uhreilta voi olla vaikea löytää konkreettisia löydöksiä, koska pienet limakalvovauriot paranevat usein hyvin nopeasti. Tämän vuoksi nuoren seksuaalinen hyväksikäyttö on hankala todeta vain fyysisten löydösten perusteella. Nuoren oireilu seksuaalisen hyväksikäytön jälkeen ei ole yksiselitteinen. Yleisemmin nuorella on erilaisia stressioireita tai yliseksualisoitunut käytös. Nämä oireet sopivat hyväksikäytön lisäksi myös muihin kuormittaviin tilanteisiin. Oireilu saattaa joissakin tapauksissa ilmaantua välittömästi, mutta ei ole epätavanomaista oireilla pitkänkin ajan jälkeen. Joskus uhrin oireet eivät lainkaan, riippuen seksuaalisen hyväksikäytön muodosta, kivuliaisuudesta, lapsen sekä nuoren kehitystasosta sekä muista yksilöllisistä piirteistä. (Nikkola & Tupola 2023.)

Fyysistä seksuaalista hyväksikäyttöä kohdanneen fyysiset konkreettiset oireet voivat olla esimerkiksi kipu, verenvuoto, kirvely virtsatessa, mustelmat, ruhjeet tai haavat, ja sukupuolitaudit tai jopa raskaus. Käyttäytymisen muutoksia sekä

oireita ovat ahdistus sekä masennus tai itsetuhoisuus. Myös aggressiivinen käytös tai toisaalta vetäytyminen ja taantumisen on yleisiä oireita. Keho voi myös oireilla toiminnallisella tavalla, kuten esimerkiksi syömisen vaikeuksilla, unihäiriöillä, kastelemalla tai ummetuksella. (Luoma ym. 2021.) Ihmisillä, jotka ovat kokeneet seksuaalista häirintää on havaittu trauma- ja masennusoireita, hämmennystä, pelkoa ja etäännyttä omasta perheestään. Toiset nuoret osoittavat ikätovereilleen, jotka ovat kokeneet seksuaalista häirintää sympatiaa sekä syyllistämistä. Kun taas toiset nuoret saattavat syyllistää uhria etenkin niissä tilanteissa, joissa katsotaan, että uhri olisi voinut tehdä jotain toisin. (Nieminen ym. n.d.)

Nuoren saattaa olla hankalampi päästä eteenpäin kokemuksensa jälkeen, mikäli hän on luonteeltaan herkkä, arka ja herkästi huolestuva. Jos nuori kärsii jo edeltävästi masennus- tai ahdistustiloista, on kokenut kriisin ennenkin elämässään, omaa neurologisen tai psykiatrisen ymmärrystä heikentävän tilan on hän haavoittuvaisemmassa asemassa. Mikäli nuori on antanut suuren merkityksen luullulle ystävyysuhteelle ja mitä suurempi riippuvuussuhde hänellä on ollut hyväksikäyttäjäänsä, tuntee hän todennäköisemmin suurta syyllisyyden tunnetta. Nuori saattaa kokea suurta häpeää hyväksikäytön jälkeen. Suurempaa häpeää sekä huonommuuden tunnetta lisää ajatus ja kokemus siitä, ettei ole itse kyennyt estämään tapahtunutta. Suuri häpeän tunne alentaa itseluottamusta sekä minäkuvaa, joka nuorella on vasta kehittymässä. Tällaiset kokemukset saattavat altistaa nuoren usein masennukselle. (Cacciatore ym. 2023, 17-19.)

5 Nuoren tukeminen sekä puheeksi otto

Seksuaalisesta häirinnästä on hyvä puhua ennalta ehkäisevästi. Ehkäisevässä keskustelussa on hyvä ottaa puheeksi, että kuka tahansa voi kohdata seksuaalista häirintää tai houkuttelua. Nuorilta löytyy monipuolisesti turvataitoja ja tietoa seksuaalisesta häirinnästä verkossa. Kuten turvataitokasvatus ohjeistus: ”Sano ei, poistu ja kerro luotettavalle aikuiselle.” (Nieminen ym. n.d.) Luotettava aikuinen voi olla omat tai kaverin vanhemmat, isovanhemmat, koulun henkilökunta tai joku muu läheinen aikuinen (Väestöliitto 2018). Kuitenkaan vaaroista kertominen ja tietoa jakamalla ei ole tehokkain keino pitää nuori turvassa seksuaaliselta häirinnältä (Nieminen ym. n.d.).

Nuoret ovat kokeilunhaluisia, kiinnostuneita ja uteliaita, joten päätökset saattavat olla harkitsemattomia. Kaikenlaiselta seksuaaliselta häirinnältä suojaa turvallinen ja vakaa vanhemmuus ja nuorten ystävyysuhteet.

Ennaltaehkäisyssä tarvitaan kokonaisvaltaista ja ikätasoon sopivaa seksuaalikasvatusta, ottaessa huomioon, että verkko on yksi nuorten kasvuympäristöistä, jossa voi harrastaa, luoda ja ylläpitää sosiaalisia suhteita. Tiukka netin kontrollointi ja valvonta vaikuttaa olevan usein toimimattomia keinoja nuorten suojaamiselta seksuaaliselta häirinnältä. (Nieminen ym. n.d.)

Nuorelle on hyvä kertoa, että aikuisen ehdotteleva seksuaalinen lähestyminen on lain vastaista. Kannustaa nuorta ottamaan viesteistä tai videoista esimerkiksi kuvakaappaus tai kuvata toisen henkilön puhelimella, jos joku ehdottaa tai painostaa seksuaalisiin tekoihin. Keskustella nuoren kanssa siitä, että etenkin netistä ei kannata hakea huomiota ja kiinnostusta tuntemattomilta ihmisiltä. Jokaisella on oikeus tulla huomioduksi ja hyväksytyksi juuri sellaisena kuin on. Muistuta nuorta siitä, että olet turvallinen aikuinen, jolle voi kertoa kaikesta ja etenkin vaikeista asioista. (Aalto & Helenius 2020.) Nuoren on helppo olla yhteydessä myös tuntemattomaan, mutta luotettavaan henkilöön internetin kautta. Esimerkiksi Netari.fi sivustolla on mahdollisuus jutella luotettavan aikuisen kanssa chatissa. (Hyvä kysymys 2018.)

Syyt miksi seksuaaliset häirinnät nuorten keskuudessa ei tule aikuisen tietoon on se, että nuoret eivät itse pidä tapahtunutta vakavana. Muita syitä on esimerkiksi pelko, häpeä, tunne siitä, että kukaan ei ole kiinnostunut tai kertomisesta ei ole apua. Häpeä usein yhdistyy siihen, että nuori itse on ollut aktiivinen tapahtuneeseen. Nuoret kokevat pelkoa siihen, että vanhemmat saattavat rajoittaa netin käyttöä. Koettu seksuaalinen häirintä ei ole koskaan uhrin syy. (MLL 2023.) Keskusteluapua kannattaa hakea esimerkiksi koulun terveydenhoitajalta, koulukuraattorilta, nuorisotyöntekijältä tai jopa seurakunnan henkilöstöltä. Aikuisten on erityisen tärkeää tehdä rikosilmoitus poliisille. (Väestöliitto 2018.) Jos nuori kertoo häneen kohdistuvasta seksuaalisesta häirinnästä tai vanhempi epäilee, että seksuaalista häirintää on tapahtunut, on tärkeää järjestää keskustelulle rauhallinen ja keskeytymätön tila. Nuorelle tulee antaa aikaa kertoa tapahtuneesta, jolloin on tärkeää vaan kuunnella. Tärkeää on antaa nuorelle positiivista palautetta siitä, että hän on kertonut tapahtuneesta ja painottaa, että tapahtunut ei ole nuoren syy, vaikka olisi aloittanut keskustelun. Tärkeää muistaa pysyä keskustelun ajan rauhallisena ja tuoda ilmi, että mitään hävettävää ei asiassa ole. Kysyttäessä jotain, on tärkeää esittää avoimia kysymyksiä, jotta nuorta ei johdattele keskustelussa. Nuori saa vapaasti kertoa tapahtuneesta. (Aalto & Helenius 2020.)

Tärkeää on uskoa kerrottua, nuorta ei saa vähätellä tapahtuneesta tai syyllistää. Vanhemman tai turvallisen aikuisen ei tarvitse tietää oikeita rikosnimikkeitä eikä päättää onko laillista rikosta tapahtunut. Uhri ei välttämättä halua kertoa tarkkaan tapahtunutta, eikä se ole tarpeen. Etenkään alaikäisen uhrin kanssa yksityiskohtaisesti ei tule tilanteesta keskustella ennen viranomaisten kanssa keskustelua. Sen jälkeenkin vain, jos nuori itse sitä toivoo. Keskustelussa on hyvä kiinnittää huomiota nuoren hyvinvointiin ja selviytymiseen. Tapahtuneesta voi seurata tulevaisuudessa erilaista oireilua ja tunteita, jotka ovat tärkeää ymmärtää. Tärkeää on tulevaisuudessa keskustella tunteista ja muista oireiluista. Käydä läpi huolia ja ohjata tarvittavien palveluiden ja tuen piiriin. Jatkossa on tärkeää tukea nuorta jatkamaan omaa arkea ja kannustaa yhdessä tekemiseen. Kysellä kuulumisia ja säilyttää toivo ja positiivinen asenne. (Aalto & Helenius 2020.) Mannerheimin lastensuojeluliitto ylläpitää Nuorten-netti

sivustoa, jonka kautta on mahdollista olla yhteydessä ammattilaisiin. Nuori voi itse soittaa lasten ja nuorten puhelimeen ja jutella tilanteesta luottamuksellisesti. (MLL 2023.) Nuori itse tai asiasta tietoiseksi tullut aikuinen voi tehdä nimettömän vihjeilmoituksen laittomasta materiaalista tai toiminnasta Pelastakaa Lapset ry:n nettivihje-sivustolla (Pelastakaa Lapset ry n.d.).

6 Tarkoitus ja tavoite

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa posterit nuorten vanhemmille seksuaalisesta häirinnästä. Posterin tarkoituksena oli kertoa vanhemmille mitä seksuaalinen häirintä on, miten vanhemmat voivat ottaa puheeksi seksuaalisen häirinnän nuoren kanssa ja tarjota neuvoja sekä opastaa, kuinka he voivat tukea nuorta, joka on kohdannut seksuaalista häirintää.

Tavoitteena on lisätä vanhempien sekä nuorten tietoutta seksuaalisesta häirinnästä. Rohkaista vanhempia ottamaan seksuaalinen häirintä puheeksi kotona sekä tukemaan seksuaalista häirintää kokenutta nuorta. Tavoitteena on myös rohkaista nuoria puhumaan seksuaalisesta häirinnästä.

7 Opinnäytetyön menetelmä

Tämä opinnäytetyö oli toteutettu toiminnallisena opinnäytetyönä, jossa toimeksiantajana toimi Turun ammattikorkeakoulun koordinoima kansainvälinen SHEHAP-hanke 09/2020-08/2023. Hankkeeseen on kuulunut Suomen lisäksi Liettua, Portugali sekä Kreikka. Näistä maista mukana hankkeessa oli yhteensä seitsemän eri koulua. (Turun ammattikorkeakoulu 2020.)

Ammattikorkeakoulussa tehtävän opinnäytetyön tarkoitus on osoittaa kykyä tuottaa omaa ammattialaa kehittävä näyte, jossa kyetään itsenäiseen sekä päämäärätietoiseen työskentelyyn. Toiminnallisen opinnäytetyön perusta on työelämänlähtöinen toimeksianto, jonka raportointiin opiskelija osoittaa olevansa kykenevä. (Tuomi 2022.) Toiminnallinen opinnäytetyö koostuu pääasiassa kahdesta osasta. Ensimmäinen on raportti osio, johon sisältyy toiminnallisen osuuden kuvaus ja kattava tietoperusta lähteineen ja liitteineen. Toisena osiona on varsinainen tuotos. (Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2022.) Tuotos toiminnalliselle osuudelle voi olla esimerkiksi ohjeistus, palvelu tai konkreettinen tuote. Lähtökohta toiminnalliselle opinnäytetyölle onkin olemassa oleva tehtävä. (Karelian ammattikorkeakoulu 2023.) Prosessiin sisältyy tilaajan määrittelemä toteutustapa (Alahuhta ym. 2018).

Toiminnallisen opinnäytetyön prosessi aloitetaan hankkimalla toimeksianto, josta edetään tietoperustaan. Tämä sisältää perehtymisen ammattialan saatavilla olevan tietoon kuten kirjallinen lähdeaineisto, havainnointi ja asiantuntijoiden haastattelut. Teoriaan tulee tutustua ja näin oma näkökulma muodostuu. (Turun ammattikorkeakoulu n.d.) Seuraavaksi tulee laatia huolellisesti opinnäytetyön toteutuksen suunnitelma, jossa rajataan opinnäytetyölle tarkoitus ja tavoite (Alahuhta ym. 2018). Perustuen toimeksiantajan tarpeisiin. Seuraavaksi tyypillisesti edetään toteutuksen suunnitteluun, jossa hyödynnetään saatua tietoperustaa sekä tavoitteita ja käytännön mahdollisuuksia. Konkreettisen toteuttamisen jälkeen arvioidaan, onko luodut tavoitteet saavutettu. Lopuksi tehdään pohdinta ja johtopäätösten esitys. (Turun ammattikorkeakoulu n.d.)

Toimeksiantajan aihe opinnäytetyöhön oli seksuaalisen häirinnän opetusmateriaalien lisääminen. Opinnäytetyötä aloitettaessa perehdyttiin saatavilla olevaan teoritietoon ja rakennettiin tietopohjaa. Tietopohjan perusteella tuli rajata opinnäytetyön aihe, joka valikoitui seksuaalisen häirinnän opetusmateriaaliksi yläkoulun vanhemmille. Seksuaalinen häirintä on nousevassa määrin puheena julkisuudessa. Seksuaalisen häirinnän esiintymisen hillitsemiseksi sekä julkituomiseksi on perustettu monia kampanjoita.

Myös opinnäytetyön toiminnallinen vaihe on teoritietoon perustuva. Teoritietona on kerätty käyttäen erilaisia luotettavia tietokantoja kuten Google Scholar ja Turun ammattikorkeakoulun Finnan kautta löydetyt Oppiportti sekä Terveysportti. Lähteiden julkaisuajankohta rajattiin vuosille 2013-2023. Näiden lisäksi ajantasaisia sekä luotettavia lähteitä oli Finlex sekä THL:n verkkosivut. Opinnäytetyössä käytettyjä hakusanoja olivat: seksuaalinen häirintä (*sexual harassment*), seksuaalisuus (*sexuality*), puhe seksuaalisesta häirinnästä (*discussing sexual harassment*), häirintä (*harassment*), seksuaalioikeudet (*sexual rights*), suojaikäraja, (*age of consent*), seksuaalinen väkivalta (*sexual violence*), seksuaalikasvatus (*sex education*) ja seksuaalirikos (*sexual assault*).

8 Posterin toteutus

Yleensä posterin tarkoituksena on esittää ihmisille entuudestaan heille tuntematon asia ytimekkäästi. Hyvässä posterissa tavoitellaan selkeyttä ja informatiivisuutta. Se on vaikuttava ja siten jää myös mieleen. (Turun ammattikorkeakoulu 2022, a.) Posterilla esitellään työn keskeinen anti yhdistelemällä tekstiä ja grafiikkaa (Silén 2013). Posterilla sanamäärä voi olla noin 300-800 sanaa ja tekstin tulee olla asiallista. Lukemista helpottaa luettelomerkit, numerointi sekä otsikot. (NYU 2023.) Posteriin tutustumiseen ihmiset käyttävät keskimäärin vain muutaman minuutin. Tämän vuoksi visuaalisesta ilmeestä tulee tehdä esteettisesti puhutteleva. Sen tulee herättää kiinnostusta ja houkutella lukemaan aihe. Kontrasti väripinnoilla sekä kuvat herättävät ihmisten huomion. (Silén 2013.) Posterin tulee olla helposti hahmotettava (Turun ammattikorkeakoulu 2022, a.). Siksi posterin jäsentelyyn tulee kiinnittää huomiota, tieto tulee helpommin ymmärretyksi, kun se on kirjoitettu selkeästi ja jokaisen eri kappaleen tulee selkeästi erottua toisistaan (Silén 2013). Myös tekstin kokoon tulee kiinnittää huomiota. Pääotsikko tulisi olla luettavissa viiden metrin päästä sekä pieninkin posterin teksti tulee näkyä noin käsivarrenmitan päähän. (University of leeds 2023.)

Posteriin valikoitui valkoisen sekä eri harmaiden sävyjen lisäksi oranssi kontrastiväri. Taustana on kuva valkoisista ilmapalloista ja yhdestä erottuvasta oranssista pallosta. Posterin pääotsikko sekä alaotsikko on erotettu pohjasta oranssilla kontrastivärillä. Kappaleet ovat selkeästi eroteltu omiin laatikoihin, jotka ovat myös korostettu. Lisäksi tärkeät, motivoivat lauseet ovat erikseen sommiteltu posteriin ja korostettu kontrastivärillä mielenkiinnon lisäämiseksi. Posterin yläkulmasta löytyy myös Turun ammattikorkeakoulun logo, sekä SHEHAP-hankkeen ja Erasmus-ohjelman logot. Posterin otsikko on sama kuin opinnäytetyön otsikko. Alaotsikko kertoo lukijalle posterin aiheen olevan tueksi seksuaalisen häirinnän puheeksi ottoon nuorten vanhemmille. Teoriatieto on posterissa eritelty neljän otsikon alle. Ensimmäisenä on suora lainaus tasa-arvolaista, jossa kerrotaan mitä seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan. Toinen kappale kertoo seksuaalisen häirinnän esiintymisen muodoista nuorten

keskuudessa. Kolmannessa osiossa on selkeästi lueteltu kuinka nuori saattaa oireilla kohdattuaan seksuaalista häirintää, tämän tavoitteena on vanhempien tiedon lisääminen ja siten nopeampi puuttuminen vakavaan tilanteeseen. Viimeinen kappale antaa vanhemmille työkaluja seksuaalisen häirinnän puheeksi ottamiseen ja turvallisen ilmapiirin luomiseen keskustellessa nuoren kanssa.

9 Eettisyys ja luotettavuus

Jokaisella henkilöllä on aina oikeus koskemattomuuteen niin keholliseen kuin henkiseen. Jokaisella on myös oikeus itsemääräämisoikeuteen. (Väestöliitto n.d. c.) Vaikka itse rikoksen tunnusmerkit eivät täytyisi, on toisen itsemääräämisoikeuteen ja koskemattomuuteen kajoaminen aina väärin eettisestä näkökulmasta. Seksuaalisesta häirinnästä kirjoitettaessa herkkyyys ja sensitiivisyys ovat olleet tärkeässä roolissa. Aiheen ollessa arka, oli kirjoitettaessa pidettävä puolueettomuus ja neutraalius, joka osoittautui hankalaksi aiheen vakavuuden vuoksi.

Opinnäytetyössä otetaan huomioon Turun ammattikorkeakoulun eettiset ohjeistukset, joiden mukaan noudatetaan yleistä huolellisuutta sekä tarkkuutta. Noudatetaan rehellisyyttä ja kunnioitusta viittaamalla tarvittaessa lähteeseen oikein sekä hankkimalla mahdolliset tutkimusluvut. Työskentely suunnitellaan ja aikataulutetaan, toteutetaan sekä raportoidaan asianmukaisesti. (Turun ammattikorkeakoulu 2022, b.)

Opinnäytetyössä huomioidaan hyvä tieteellinen käytäntö, mikä on tutkimuseettisen neuvottelukunnan ja suomalaisen tiedeyhteisön yhteistyössä laadittu. Sen tarkoitus on edistää hyvää tieteellistä käytäntöä. Käytännön mukaan opinnäytetyöhön sovelletaan tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisiä kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. (Tutkimustieteellinen neuvottelukunta 2021.) Opinnäytetyössä otetaan myös huomioon muut hankkeen opinnäytetyöt.

Opinnäytetyön luotettavuutta arvioidaan lähdekritiikillä sekä kriittisellä ajatuksella omaa tuotosta kohtaan. Luotettavuutta voidaan lisätä käyttämällä laajasti erilaisia lähteitä ja näkökulmia aiheesta. Tämän opinnäytetyön aihe, seksuaalinen häirintä on itsessään sensitiivinen ja eettistä ajatusta herättävä. Yleiseen hyvään eettiseen ajatukseen verrattaessa seksuaalinen häirintä ja toisen ihmisen seksuaalisen koskemattomuuden loukkaaminen on hyvin epäeettistä toimintaa. Seksuaalisuus on jokaisen henkilökohtainen asia ja sen loukkaaminen on eettisiä arvoja vastaan.

Opinnäytetyön raporttiosuudesta eikä fyysisestä tuotoksesta ole mahdollista tunnistaa yksityishenkilöitä, koska opinnäytetyötä tehdessä ei ole käsitelty henkilökohtaisia tietoja tai kokemuksia. Myöskään tämän vuoksi erillistä tutkimuslupaa tai henkilöiden haastatteluja ei ole tarvittu. Opinnäytetyön teosta ei ole aiheutunut kuluja. Prosessiin on kuulunut ohjaavan opettajan kanssa käytyjä ohjaustapaamisia sekä keskustelua toimeksiantajan kanssa fyysisen tuotoksen sisällöstä sekä luonteesta. Haasteet opinnäytetyössä esiintyi suurimmaksi osaksi teorian tietoa etsiessä. Ajantasaista ja luotettavaa tietoa on saatavilla vaihtelevasti riippuen työn osuuden aiheesta. Opinnäytetyön tuloksena syntyi tulostettavassa muodossa oleva posterit nuorten vanhemmille. Sen tavoitteena on lisätä vanhempien erinäistä tietoa seksuaalisesta häirinnästä sekä rohkaista puhumaan siitä nuorten kanssa ja hakemaan itselleen lisätietoa.

Opinnäytetyöhön on rajattu enintään 10 vuotta vanhoja lähteitä, jotta teoriaosuus olisi mahdollisimman ajantasainen. Lähteitä ei ole kuitenkaan kyetty rajaamaan vielä uudempaan, koska silloin luotettavaa teorian tietoa ei olisi ollut riittävästi saatavilla. Opinnäytetyössä on pyritty käyttämään ainoastaan luotettavia lähteitä ja luotettavuutta onkin pyritty arvioimaan jokaisen lähteen kohdalla erikseen, siten epäluottamusta herättävät lähteet on pyritty rajaamaan kokonaan opinnäytetyön ulkopuolelle. Opinnäytetyössä on kuitenkin käytetty luotettavan oloisia lähteitä, joista ei kuitenkaan selviä tekopäivämäärää. Lähteiden viitauksissa on käytetty Turun ammattikorkeakoulun Messistä löytyviä ohjeita.

10 Pohdinta

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa posterin nuorten vanhemmille seksuaalisesta häirinnästä. Posterin tarkoituksena oli kertoa vanhemmille mitä seksuaalinen häirintä on, miten vanhemmat voivat ottaa puheeksi seksuaalisen häirinnän nuoren kanssa ja tarjota neuvoja sekä opastaa, kuinka he voivat tukea nuorta, joka on kohdannut seksuaalista häirintää. Tavoitteena oli lisätä vanhempien sekä nuorten tietoutta seksuaalisesta häirinnästä. Rohkaista vanhempia ottamaan seksuaalinen häirintä puheeksi kotona sekä tukemaan seksuaalista häirintää kokenutta nuorta. Tavoitteena oli myös rohkaista nuoria puhumaan seksuaalisesta häirinnästä. Ensin tuli perehtyä seksuaalisen häirinnän esiintymiseen ja sen yleisyyteen. Posterin on toteutettu SHEHAP-hankkeen tarkoituksen mukaisesti. Yleistä tietoa seksuaalisesta häirinnästä löytyi kattavasti, jonka vuoksi tuli pyrkiä rajaamaan lähteitä opinnäytetyön tarkoitukseen sopivaksi. Raportointivaihetta tehdessä kävi ilmi, että juuri vanhemmille suunnattua materiaalia löytyi vähän.

Opinnäytetyössä on tarkasteltu kouluterveyskyselyitä vuosilta 2019 ja 2023. Näistä käy selkeästi ilmi seksuaalisen häirinnän lisääntymisen nuorten keskuudessa (THL 2022). Kouluterveyskyselyistä ilmenee seksuaalisen häirinnän olevan yleisempää puhelimen sekä internetin välityksellä kuin koulussa (THL 2023, c.). Tämä saattaa johtua sosiaalisen median kasvavasta suosiosta. Nuoret kohtaavat helposti reilusti ikäistään vanhempia henkilöitä sosiaalisen median kautta, jonka vuoksi riski häirinnän kohteeksi joutumiselle on suurempi. Etenkin nuori, jolla on heikko tukiverkosto ja kaipaa arvostusta sekä huomiota aikuiselta on suuremmassa riskissä joutua seksuaalisen häirinnän kohteeksi. Tämä johtuu siitä, että aikuinen joka osoittaa olevansa kiinnostunut ja jolla on aikaa nuorelle, saattaa vastata nuoren tarpeisiin. Nuori ei aina osaa tunnistaa seksuaalista häirintää ja aikuinen voikin olla manipuloiva saadakseen tahtomansa. (Väestöliitto 2019.) Tästä osataan päätellä turvallisen aikuisen läsnäolon olevan erityisen tärkeää nuorelle. Jos nuori ei koe tulleensa kuulluksi ja hänen tarpeisiinsa ei osata vastata, pyrkii tämä hakemaan hyväksyntää ja huomiota muualta. Tässä on selkeästi iso riski joutua ei-toivotun

ja epäeettisen toiminnan kohteeksi. Kun tarkastellaan nuorten kohtaaman seksuaalisen häirinnän yleisyyttä, herääkin kysymys, kuinka voidaan tehokkaammin puuttua seksuaaliseen häirintään ja katkaista nousevan ilmiön.

Suomen rikoslakia tarkkailtaessa käy ilmi, ettei seksuaalisesta häirinnästä ole erikseen säädettyä lakia. Vuonna 2023 on Suomessa astunut voimaan uusi seksuaalirikoslaki. Tämä onkin hyvä uudistus, sillä uudistetussa laissa on erikseen määritelty rikokseksi ilman toisen suostumusta lähetetyt seksuaalissävyytteiset videot, kuvat sekä viestit, jotka ovat rinnastettavissa vakavuudeltaan kosketteluun. Aiemmin laissa oli määritelty vain fyysisessä kontaktissa tapahtuva häirintä. Uudistetussa laissa rikoksen tuntomerkit täyttyvät, kun teko loukkaa henkilön seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Rangaistukseksi on määritelty sakko tai vankeutta enintään kuusi kuukautta. (Rikoslaki 1889/39.) Uudistuksen myötä voidaan päätellä kynnyksen seksuaaliseen häirintään sekä ahdisteluun olevan korkeampi, koska rikoksesta on erikseen mainittu laissa ja säädetty rangaistus. Pohdinnaksi jääkin vaikuttaako uudistettu laki nuorten toisilleen tekemään ahdisteluun heidän vielä ollessa rikosvastuun ulkopuolella.

Huomattiin, että nuoret, jotka olivat kokeneet seksuaalista häirintää, oireilivat hyvin eri tavoilla. Oireet voivat olla fyysisiä kuten nukkumattomuus, syömättömyys tai vetäytyminen pois sosiaalisista tilanteista. Oli myös huomattavissa laajalti erilaisia psyykkisiä oireita kuten masentuneisuus, ahdistuneisuus ja stressi. Yliseksuaalisuus on myös mahdollinen oire seksuaalisesta hyväksikäytöstä ja häirinnästä. (Nikkola & Tupola 2023.) Mikäli nuori on antanut seksuaalista häirintää tehneelle henkilölle suuren merkityksen elämässään tai kokenut suhteen olevan merkittävä, voi hän kokea suurta syyllisyyden tunnetta tapahtuneesta. (Cacciatore ym. 2023, 17-18.)

Pohdittaessa oirekuvaa, ei kuitenkaan voi päätellä tämän tyyppisten oireiden suoraan kertovan nuorten kohdanneen epätoivottua seksuaalista käytöstä. Nuoret saattavat oireilla edellä mainituilla tavoilla myös muissa elämän kuormittavissa tilanteissa. Pohdittaessa tapoja puuttua tilanteeseen ei päästy suoraviivaiseen lopputulokseen. Seksuaalisuus ja henkilökohtaiset kokemukset ovat hyvin yksilöllisiä, joten yhtä tai oikeaa tapaa tilanteiden selvittämiseen ei

ole. Myös kulttuurilliset erot seksuaalisuudessa ja sen hyväksymisessä tai näyttämisessä ovat merkittäviä. On siis ymmärrettävää myös vanhempien kokevan hankaluutta kohdata ja ottaa puheeksi seksuaalisuus ja sitä loukkaava toiminta. Etenkin tilanteissa, joissa nuori kokee syyllisyyttä tilanteesta, on turvallisen aikuisen läsnäolo sekä nuoren kuunteleminen ja ymmärtäminen erityisen tärkeää. Näin voidaan luoda turvallisen ilmapiirin keskustelulle ja tilanteen käsitteleminen helpottuu. Aihetta tutkittaessa törmättiin usein ohjeistukseen ennaltaehkäisevään toimintaan. Nuoren kanssa on hyvä keskustella turvataidoista sekä muistettava ikätasoinen seksuaalikasvatus. Suureksi ongelmaksi on koettu seksuaalisävytteisten puheiden yleisyys ja arkipäiväisyys. Nuoret kokevat herkästi esimerkiksi ulkonäön kommentoinnin kehuna sekä arkisena puheena, mutta toinen saattaa kokea sen ahdistavana, jolloin tilanne saattaa olla ei-toivottu ja tällöin vakava. Muita syitä sille, ettei nuori uskalla tai halua kertoa kokemastaan aikuiselle voisi olla, että nuori on itse ollut aktiivisesti osallisena tai jopa aloittajana tapahtuneelle. Yksi syy saattaisi olla vanhempien reagointi esimerkiksi rajaamalla puhelimen ja sosiaalisen median käyttöä, jolloin sosiaaliset suhteet saattavat kärsiä. Nykypäivänä puhelin ja internetti on hyvin laajalti käytössä ja usein nuoret pitävät ystäviin aktiivisesti yhteyttä sosiaalisen median kautta. Jos tämä mahdollisuus otetaan pois, saattaa nuori kokea pelkoa ulkopuolelle jäämisestä.

Toiminnallisen opinnäytetyön tuotoksessa on päädytty posteriin käytännöllisyyden vuoksi. Posterit on osana SHEHAP-hanketta, jolla on kohteena useamman maan yläkouluiikäiset ja heidän vanhempansa. Yksi hankkeen tavoitteista on lisätä vanhempien tietoutta seksuaalisesta häirinnästä, sen ehkäisemisestä sekä antaa heille työkaluja seksuaalisen häirinnän puheeksi ottoon nuoren kanssa. (Turun ammattikorkeakoulu 2020.) Posterit onkin oiva keino kiinnittää vanhempien huomio aiheeseen sekä luoda keskustelua ja pohdintaa aiheesta. Sitä voidaan käyttää esimerkiksi vanhempainilloissa keskustelun herättelijänä tai jakaa nuorten vanhemmille Wilma-sovelluksen kautta, jota kouluissa käytetään vanhempien kanssa kommunikointiin. Posterin teko oli tekijöille entuudestaan jo tuttua, mutta uutta tietoa tuli myös esimerkiksi värien käytöstä sekä sommittelusta. Posterin

suunnittelu oli suhteellisen helppoa hyvän posterin ohjeiden mukaan tehtynä. Teoriatiedon tiivistäminen sekä vain tarpeellisen ja kiinnostusta herättävän tiedon sisällyttäminen posteriin koettiin jokseenkin vaikeana. Aihe on hyvin moniulotteinen ja sensitiivinen, joten kirjoitusasua tuli pohtia tarkkaan. Ohjeissa suositellaan sijoittamaan mahdolliset logot alakulmaan. Kuitenkin otsikoiden ja posterin visuaalisen ilmeen vuoksi koettiin logojen istuvan paremmin yläkulmaan. Toivotaan posterin herättävän mielenkiintoa ja keskustelua aiheesta niin vanhempien kuin nuorten keskuudessa.

Lähteet

- Aalto, P. & Helenius, J. Digiturvataidot auttavat suojautumaan seksuaaliselta häirinnältä ja houkuttelulta. Kysy, kohtaa ja kuuntele. Koordinaatti. Sivut 64-73. Viitattu 2.10.2023 <https://www.koordinaatti.fi/system/files/2020-07/Kysyy%20kohtaa%20kuuntelee%20opas%20verkkoversio.pdf#page=64>
- Alahuhta, M.; Päätaalo, K.; Saastamoinen, M.; Vähä, T. & Ypyä, J. 2018. Toiminnallisen opinnäytetyön oppimiskokemukset. Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyönjulkaisut. Viitattu 2.12.2023 <https://www.oamk.fi/epooki/2018/toiminnallinen-opinnaytetyo/>
- Ammattikorkeakouluopinnot. n.d. Opinnäytetyö. Viitattu 16.11.2023 <https://www.ammattikorkeakouluopinnot.fi/opinnaytetyo-8082>
- Cacciatore, R.; Porras, K. & Santalahti, T. 2023. Väestöliiton asiantuntija- ja lääkärilausunto oikeudenkäyntiä varten - Alaikäisiin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun, hyväksikäytön ja väkivallan vaikutuksista. Väestöliitto. Sivut 17–19. Viitattu 10.11.2023 https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/05dd0810-lausunto-alaikaisiin-kohdistuvan-seksuaalisen-kaltoinkohtelun-hyvakskayton-ja-vakivallan-vaikutuksista-1_2019.pdf
- Haaga-Helia ammattikorkeakoulu 2022. Ohje toiminnalliselle opinnäytetyölle. Viitattu 2.12.2023 <file:///C:/Users/verak/Downloads/Toiminnallinen-ont-ohje.pdf>
- Halme, N. & Ikonen R. 2018. Lasten ja nuorten kokema seksuaalinen häirintä ja väkivalta. Kouluterveyskyselyn 2017 tuloksia. THL. Viitattu 2.10.2023 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136131/URN_ISBN_978-952-343-091-4.pdf?sequence=1
- Karelia ammattikorkeakoulu 2023. Karelian opinnäytetyön ohje: opinnäytetyön eri muodot. Viitattu 2.12.2023 <https://libguides.karelia.fi/c.php?g=679019&p=4901221>
- Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta 8.8.1986/609, 7§. Viitattu 16.11.2023 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1986/19860609?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=tasa-arvolaki>
- Luoma, I.; Joki-Erkkilä, M. & Taskinen, S. 2021. Lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnistus ja hoito. Lääkärikirja Duodecim. Lääkäriin tietokannat. Vaatii käyttäjätunnuksen. Viitattu 10.11.2023 <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/ykt00822>
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2023. Seksuaalinen häirintä ja väkivalta. Viitattu 10.11.2023 <https://www.nuortennetti.fi/seksuaalisuus/seksuaalinen-hairinta-ja-vakivalta/>

Mitä on seksuaalinen häirintä? 2018. Tuottanut Väestöliitto. Hyvä kysymys. Viitattu 2.10.2023 <https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/seksuaalinen-hairinta/>

Natunen, S. 2022. "Ällöttävää", sanovat nuoret yleistyneestä ahdistelusta. Hämeen Sanomat. Sivu 10. Vaatii käyttäjätunnuksen. Viitattu 22.11.2023. <https://www.epress.fi/reader/issue/1995/329351/10>

Nettivihje. n.d. Pelastakaa Lapset ry. Viitattu 22.11.2023 <https://www.pelastakaa lapset.fi/tyomme/mita-teemme/lasten-suojeleminen/nettivihje/>

Nieminen, A.; Kurkikangas, A. & Eskola, J. n.d. Estä, ilmiantaa, heruttaa vai petkuttaa? Nuorten toimijuus verkon seksuaalisessa häirinnässä. Sivut 155-160. Viitattu 22.11.2023 https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/138078/05_Nieminen_estaa_ilmiantaa_heruttaa_vai_petkuttaa.pdf?sequence=2

Nikkola, E. & Tupola, S. Lapseen kohdistuva seksuaalinen väkivalta. Duodecim oppiportti. Kustannus Oy Duodecim. Vaatii käyttäjätunnuksen. Viitattu 2.10.2023 https://www.oppiportti.fi/op/lta01028/do?p_haku=seksuaalinen#g=seksuaalinen

Nuorisolaki 1285/2016, 3§. Viitattu 16.11.2023 <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161285>

NYU 2023. How to create a research poster. Viitattu 2.12.2023 <https://guides.nyu.edu/posters>

Rikoslaki 19.12.1889/39, 6§. Viitattu 3.12.2023. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#L20>

Santalahti, T. 2018. Nuorten seksuaalisuus ja seksuaaliterveys. Lääkärikirja Duodecim. Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 2.10.2023 <https://www.terveyskirjasto.fi/oos00001>

Silén, S. 2013. Tieteellinen poster. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.12.2023 <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/tvt/tiedonvisualisointi/POSTERIluento%20ilman%20kuvia.pdf>

Tasa-arvovaltuutettu n.d. a. Seksuaalinen ja sukupuoleen perustuva häirintä oppilaitoksissa. Viitattu 2.10.2023 <https://tasa-arvo.fi/hairinta-oppilaitoksissa>

Tasa-arvovaltuutettu n.d. b. Seksuaalinen häirintä. Viitattu 2.10.2023 <https://tasa-arvo.fi/hairinta>

Terveyskylä n.d. Seksuaalisuus elämänkaareissa. Viitattu 2.10.2023 <https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys/seksuaalisuus-el%C3%A4m%C3%A4nkaareissa>

Terveyskylä 2021. Tietoa seksuaalisuudesta. Viitattu 2.10.2023

<https://www.terveyskyla.fi/naistalo/seksuaaliterveys/seksuaalisuus-el%C3%A4m%C3%A4nkaaressa/seksuaalisuus/tietoa-seksuaalisuudesta>

THL n.d. Seksuaalinen häirintä. Viitattu 11.1.2024 <https://thl.fi/aiheet/sukupuolten-tasa-arvo/tasa-arvon-tila/vakivalta-ja-hairinta/seksuaalinen-hairinta>

THL 2022. Kouluterveyskyselyn 2019 tuloksia. Viitattu 2.10.2023

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/144051/URN_ISBN_978-952-343-837-8.pdf?sequence=1

THL 2023. a. Lapsiin kohdistuva väkivalta. Viitattu 2.10.2023

<https://thl.fi/fi/web/vakivalta/eri-ryhmat-ja-vakivalta/lapsiin-kohdistuva-vakivalta>

THL 2023. b. Kouluterveyskysely. Viitattu 2.10.2023 <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>

<https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset#alueittain>

THL 2023. c. Kouluterveyskyselyn tulokset. Viitattu 2.12.2023 <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset#alueittain>

Tiitinen A. 2022. Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. Lääkäri kirja Duodecim.

Kustannus Oy Duodecim. Viitattu 2.10.2023

<https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00941?q=seksuaalinen%20h%C3%A4irint%C3%A4>

Tiitto, A. 2023. "Kommenteissa todetaan usein, että tapa ittes". Kalajokiseutu. Sivut 2-3. Vaatii käyttäjätunnuksen. Viitattu 22.11.2023.

<https://www.epress.fi/reader/issue/1911/355165/2>

Tuomi S. 2022. Tutkimuksellinen kehittämishanke opinnäytetyönä vs projektityö.

Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 2.12.2023 <https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/tyoelaman-tutkiva-kehittamistoiminta/projektityo-vs-ns-toiminnallinen-tutkimuksellinen-kehittamishanke-opinnaytetyo/>

<https://oppimateriaalit.jamk.fi/yamk-kasikirja/tyoelaman-tutkiva-kehittamistoiminta/projektityo-vs-ns-toiminnallinen-tutkimuksellinen-kehittamishanke-opinnaytetyo/>

Turun ammattikorkeakoulu n.d. Toiminnallinen opinnäytetyö. Messistä. Vaatii

käyttäjätunnuksen. Viitattu 2.12.2023 [https://tuas365.sharepoint.com/sites/Messi-](https://tuas365.sharepoint.com/sites/Messi-Opiskelija/_layouts/15/viewer.aspx?sourcedoc={ba19951f-7b48-471c-9a30-109fe8b8af09)

[Opiskelija/_layouts/15/viewer.aspx?sourcedoc={ba19951f-7b48-471c-9a30-109fe8b8af09](https://tuas365.sharepoint.com/sites/Messi-Opiskelija/_layouts/15/viewer.aspx?sourcedoc={ba19951f-7b48-471c-9a30-109fe8b8af09)

Turun ammattikorkeakoulu 2020. SHEHAP-hanke. Viitattu 16.11.2023

<https://shehap.turkuamk.fi/fi/projektista/>

Turun ammattikorkeakoulu 2022. a. Poster. Messi. Vaatii käyttäjätunnuksen. Viitattu

2.12.2023 [https://tuas365.sharepoint.com/sites/Messi-](https://tuas365.sharepoint.com/sites/Messi-Opiskelija/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FMessi%2DOpiskelija%2FShared%20Documents%2FOpinn%C3%A4ytety%C3%B6%2FKypsyysn%C)

[Opiskelija/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FMessi%2DOpiskelija%2FShared%20Documents%2FOpinn%C3%A4ytety%C3%B6%2FKypsyysn%C](https://tuas365.sharepoint.com/sites/Messi-Opiskelija/Shared%20Documents/Forms/AllItems.aspx?id=%2Fsites%2FMessi%2DOpiskelija%2FShared%20Documents%2FOpinn%C3%A4ytety%C3%B6%2FKypsyysn%C)

[3%A4yte%5Fposter%5Fohje%2Epdf&parent=%2Fsites%2FMessi%2DOpiskelija%2FS
hared%20Documents%2FOpinn%C3%A4ytety%C3%B6](#)

Turun ammattikorkeakoulu 2022. b. Eettiset ohjeet ja käytänteet. Viitattu 16.11.2023
[https://tuas365.sharepoint.com/sites/Opiskelu/SitePages/Eettiset-ohjeet-ja-
k%C3%A4yt%C3%A4nteet.aspx](https://tuas365.sharepoint.com/sites/Opiskelu/SitePages/Eettiset-ohjeet-ja-k%C3%A4yt%C3%A4nteet.aspx)

Tutkimustieteellinen Neuvottelukunta 2021. Hyvä tieteellinen käytäntö. Viitattu
16.11.2023 <https://tenk.fi/fi/tiedetilppi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>

University of leeds 2023. Presentations: poster. Viitattu 2.12.2023
https://library.leeds.ac.uk/info/1401/academic_skills/196/presentations_posters/4

Väestöliitto 2018. Mitä on seksuaalinen häirintä? Hyvä kysymys. Viitattu 2.10.2023
<https://www.hyvakysymys.fi/artikkeli/seksuaalinen-hairinta/>

Väestöliitto 2019. Väestöliiton asiantuntija- ja lääkärilausunto oikeuden käyntiä varten -
Alaikäisiin kohdistuvan seksuaalisen kaltoinkohtelun, hyväksikäytön ja väkivallan
vaikutuksista. Sivut 12- Viitattu 2.10.2023
[https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/05dd0810-lausunto-alaikaisiin-kohdistuvan-
seksuaalisen-kaltoinkohtelun-hyvakskayton-ja-vakivallan-vaikutuksista-1_2019.pdf](https://www.vaestoliitto.fi/uploads/2020/11/05dd0810-lausunto-alaikaisiin-kohdistuvan-
seksuaalisen-kaltoinkohtelun-hyvakskayton-ja-vakivallan-vaikutuksista-1_2019.pdf)

Väestöliitto n.d. a. Lasten kehontunnekasvatus. Viitattu 2.10.2023
<https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/>

Väestöliitto n.d. b. Lapsen seksuaalinen kehitys. Viitattu 2.10.2023
[https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/keho-ja-
tunteet/lapsen-seksuaalisuus/?gclid=EAlaIqobChMI9_7YvOrbgQMV1E-
RBR1rogXbEAAAYASAAEgL3yvD_BwE](https://www.vaestoliitto.fi/ammattilaiset/lasten-kehotunnekasvatus/keho-ja-
tunteet/lapsen-seksuaalisuus/?gclid=EAlaIqobChMI9_7YvOrbgQMV1E-
RBR1rogXbEAAAYASAAEgL3yvD_BwE)

Väestöliitto n.d. c. Seksuaalinen häirintä ja seksuaaliväkivalta. Viitattu 7.1.2024
<https://www.vaestoliitto.fi/seksuaalisuus/seksuaalinen-hairinta-ja-seksuaalivakivalta/>

WHO 2006. Defining sexual health. Viitattu 16.11.2023
[https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research/key-areas-of-
work/sexual-health/defining-sexual-health](https://www.who.int/teams/sexual-and-reproductive-health-and-research/key-areas-of-
work/sexual-health/defining-sexual-health)

Kuuntele ja kohtaa – posterit vanhemmille

Kuuntele ja Kohtaa!
Seksuaalinen häirintä puheeksi- posterit vanhemmille

Nuori luottaa sinuun!

Heikko tukiverkosto sekä turvallisten aikuisten puuttuminen lisää tarvetta turvautua ja kiintyä tuntemattomiin ihmisiin

TURKU AMK
Co-funded by the Erasmus+ Programme of the European Union
SHEHAP
Terveystieteiden ja Koulutuksen ja Tutkimuksen Osasto
Osaava ja elämäntaitojen oppimisympäristö -suunnitelmassa nuorten vanhemmille -opetus- ja koulutusohjelma on toteutettu SHEHAP-projektin avulla.

"Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan tässä laissa sanallista, sanatonta tai fyysistä, luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta erityisesti luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri."

Tasa-arvolaki

Ilmentyminen

- Kaksimieliset ja vihjailevat puheet.
- Vitsit vartalosta tai pukeutumisesta.
- Vihjailevat ilmeet, eleet ja huomautukset, kun ne ei ole toivottuja.
- Härskit kysymykset ja huomautukset.
- Kuvat tai videot vartalon paljastelusta, genitaalialueista tai masturboimisesta.
- Halventava tai alentava puhe sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta.
- Ehdotukset sukupuoliseen kanssakäymiseen

Oireilu

- Etäännyminen
- Taantuminen
- Ahdistuneisuutta
- Masentuneisuutta
- Univaikeudet
- Syömisen vaikeudet
- Aggressiivisuus
- Hämmennys
- Pelko
- Häpeä
- Itseluottamuksen aleneminen

Puheeksi ottaminen

- Ehkäisevä keskustelu esimerkiksi turvataidoista ja seksuaalisesta häirinnästä
- Rauhallinen keskusteluympäristö
- Kuuntele
- Kohtaa
- Älä vähättele
- Ole läsnä
- Positiivinen palaute nuorelle
- Avoimia kysymyksiä, jotta et johdattellessa nuorta vastauksissa
- Auta avunpiiriin
- Ole tukena tulevaisuudessakin